ԺԲ. ՏԱՐԻ 3318 (Ն. Տ.) 11 ՄԱՐՏ 1895 — 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1895 — 14 ՐԱՄԱԶԱՆ 1312 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՄԻ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԼՏՔ Է ՈՒՂԳԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه غلطه عزتلو آره‌وك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Քննական

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք		150
» » Վեցամսեայ » »		75
» » Եռամսեայ » »		40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանկ		56
» » Վեցամսեայ »		28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի		2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրեայ	Դրուշ	50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ տպագրութիւն ետ չտրուիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԼԱՄԱՌԴԻՆԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

Ֆրանսայի բանաստեղծներուն մէջէն մեզ Հայերուս համար ամենէն աւելի սիրելին եղած է Լամարտինը, գոնէ մօտաւոր անցեալի մը մէջ։ Նախորդ սերունդը մասնաւոր պաշտում մը ունէր Ժուբէի հեղինակին նկատմամբ։ Կոշէլէի ու Ռոֆէյէի թարգմանութիւնները մէկէ աւելի աչքերէ արցունք խլած են ու շատ մը զգայուն սիրտեր յուզած. դպրոցի գրասեղաններէն սկսելով, ձեռքէ ձեռք կը պարտցուէին այդ երկու գողարիկ վէպերը, որոնց թղթած մելամոյնձամ տպաւորութիւնը չէր անցներ երկար ժամանակին հետ, ու տարիներ եկաւ, գեւատի աղջիկը կին եղած ու պատանին երիկ մարդ՝ կեանքի այս կամ այն վայրկենին մէջ սրատարոյի կը յիշէին,—ու մինչեւ հիմայ յիշողներ կան,—այն զգայուն գլուխգործներէն էջ մը որ կը համապատասխանէր իրենց սիրոյ զգացման կամ հոգեկան վիճակին։ Իսկ Ռոֆէյէյուն հոյակապ թարգմանութիւնը՝ Լամարտինի բանաստեղծ աշակերտին կողմէ, գրական մեծագոյն նուէրն է զոր հայ մը կրնար ձօնել իր ազգին համակիր օտար քերթողի մը։ Ցիշէ՞նք Ռոֆէյէի միւս թարգմանութիւնն, այն ալ գրական նշխար մը, որ անտիպ կը մնայ բարեյիշատակ անձնաւորութեան մը թողած ուրիշ ձեռագիրներուն հետ։ Ատեն մը խորհուրդ կար զայն տպագրելու, և ապահովապէս թարգմանչին անունը միայն բաւական պիտի ըլլար ջերմ ընդունելութիւն մը ապահովելու այդ հրատարակութեան. կարելի չէ՞ որ չի յապաղեր այս խորհուրդին իրականացումը, ինչպէս երբեմն, Պէչկիմաչեանի կամ Դուրեանի մահէն անմիջապէս եւք, գրասէր երիտասարդներ ու տարեց անձնաւորութիւններ ձեռք ձեռքի տուած՝ կը հաւաքէին ինչ որ կար ցանուցիր՝ գրաբէտին ու բանաստեղծին սեղանին վրայ կամ բարեկամներուն քովը, ու հատորի մը մէջ կ'ամփոփէին, հակիրճ կենսագրականով մը։

Լամարտինի անունը, և անոր հետ՝ մեծ բանաստեղծին վրայ աքանչացող հայ գրագէտներուն թարգմանութիւնները յիշելու առիթը կ'ընծայէ՝ այս օրերս բարիզեան թերթի մը գրական յաւելուածին մէջ երեւցած երկար ու հմակրական յօդուած մը։ Տարբեր հրապարակագիր մըն է գրողը, Անժ Մօռ, ցերմեռանդ սիրող մը Լամարտինի, որ տասնըվեց տարեկան հասակին մէջ, տաղաչափելու եռանդէն մղուած՝ ոտանաւորներ կ'ուղղէ եղեր անոր, ամեն անգամ երկտող մը ստանալով քերթողէն, և հիմակ, ինքն ալ կը խոստովանի թէ, ամենէն գատապարտելի մեղքն է ոտանաւոր գրել՝ առանց բանաստեղծ ծնած ըլլալու և թէ, իր մտին, պաշարը գատած է, պատանեկութիւնը մէջ երազած ըլլալով տիրող կեանքը քերթողութեամբ անցուցնել, և իրաց ընթացքովը՝ մինչեւ այսօր արձակ միայն գրած ըլլալով, այն ալ «տպարանի ձեռագրի» ձեւին տակ,—ձեւերուն յուռեղոյնը։

Երբ. մարտ 1ին, Լամարտինի մահուան քսանըվեցերրորդ տարեդարձն էր. և Պ. Անժ Մօռ իր երիտասարդութեան յիշատակները կենդանացնելով, կը պատմէ տեսակցութիւն մը զոր քառորդ դար առաջ ունեցած էր Ռոֆէյէ հեղինակին հետ։ Այդ թուականէն քանի մը տարի առաջ բաղդ ունեցած ըլլալով անոր ներկայացուելու, Սավուայի կողմը զբօսական պտոյտի մը պահուն, արտօնութիւն ստացած էր բանաստեղծէն՝ անոր գրելու և հրաւիրուած էր տեսութեան երթալու։ 1868 դեկտեմբերին Բարիզ դառնալուն, իր առաջին գործը կընէ այցելութեան երթալ բանաստեղծին, որ Պուա տը Պուլօնների կողմը քաշուած կ'ապրէր։

Լամարտին գրկաբաց կ'ընդունի հրիտասարդ այցելուն։ «Ա՛հ, գո՛ւբ էք, կը գոչէ ուրախութեամբ; բարի եկաք։ Ու թիկնոթոռի մը վրայ, իրեն քովիկը կը նստեցունէ։ Երկարօրէն կը խօսակցին մտերմաբար, վաղեմի բարեկամներու պէս։

Լաւագոյն է խօսքը յօդուածագրին տանք, իր յիշատակները հարազատ կերպով ներկայացնելու համար մեր ընթերցողներուն։

Նախ և առաջ, մեծ բանաստեղծը շատ յոգնած ու անսովոր կերպով ծերացած դտայ. գունատ ու նիհարցած երես մը, պրկուած դիմագծեր, ազատ նայուածք մը, գրեթէ մարած։ Իր ամբողջ անձը խորունկ միլամղութեան մը մէջ թաղուած էր։ Եւ ակամայ, կը բաղդատէի դէմս գտնուող վատուժ ծերունին՝ անկողնիս վերեւէն կախուած պատկերին հետ որ կը ներկայացնէր Լամարտինը իր փայլուն երիտասարդութեանը մէջ։ Ու ինքիրենս կըսէի տրտմութեամբ. — «Ահա թէ ինչ կը մնայ անկից որ ո՛չ միայն դարուս մեծագոյն հանճարն եղաւ, այլ և իր ժամանակին գեղեցիկագոյն մարդը։»

Տակաւ առ տակաւ, սակայն, Լամարտին կոգեւորուեր։ Իր ձայնը, ի սկզբան շատ մեղմ, անդգալարար բարձրացուցած էր։ Մէկոյց մը հարցուց թէ ծարաւ չէի՞, և առանց պատասխանիս սպասելու, ոտքի եաւ, դարակ մը բացաւ, և երկու շիշ ու գաւաթներ հանեց ու աքանչելի օշարակ մը պատրաստեց զոր իրեն հետ խմելու հրաւիրեց զիս։

Իբր մէկ ժամէ ի վեր, բանաստեղծին աշխատութեան խուցին մէջն էի, երբ օրիորդ մը՝ դեռ երիտասարդ, աղնուական երեւոյթով, ներս մտաւ յանկարծ. Վալանդին ալ Լամարտինն էր, իր եղբօր աղջիկը։

—Քեզի կը ներկայացնեմ, ըսաւ բանաստեղծն անոր, երիտասարդ բարեկամ մը զոր ճաշի վար կը դնենք, այնպէս չէ՞։

—Շատ լաւ, հօրեղբայրս, պատասխանեց Օր. Վալանդին, ձեռքն ինձ կարկառելով՝ ներկայիս։ Ես պէտք եղածը կը պատրաստեմ։

Ու դուրս եկաւ։

Լամարտին եւ ես շարունակեցինք խօսակցիլ։ Ճշդապահ ըլլալու համար, պէտք է ըսեմ որ գրեթէ մինակ ես կը խօսէի։ Մեծ քերթողը բարեացակամ ուշադրութեամբ մը մտիկ կ'ընէր ինծի, բայց ինքը քիչ կը խօսէր։ Ատեն ատեն պատասխան մը կուտար, բայց աւելի բառերով քան պարբերութիւններով։ Շատ անգամ կը բաւականանար գլխու հաւանութեան նշան մը ընելով։ Ասով հանդերձ, յայտնի էր թէ անհունապէս ախորժ կը զգար իրեն պատմած անվերջ պատմութիւններէս։ Ու դիս մտիկ ընելով հանդերձ, մեղմիւ կը շոյէր աքանչելի քերծէ մը որ պառկած էր իր ոտքերուն տակ։

Վերջապէս, Օր. Վալանդին եկաւ մեզ խմայուելու թէ ընթրիքը պատրաստ է։ Եւ իսկոյն ճաշարանը գացինք։ Սեղանին վրայ առուռնին էին։ Դիպուածով, բանաստեղծին բարեկամներէն ամենը տեսութեան եկող չէր եղած այն իրիկունը։ Ընթրիքը բաւական երկար տեւեց։ Լամարտին քիչ կերաւ։ Ընդհանրապէս, ինծի շատ ուտել տուաւ,—առանց գրժուարութեան սակայն։ Ճաշի միջոցին, սիրալիր աղնուութեամբ մը վարուեցաւ ոչ միայն ինծի՝ այլ և եղբօր աղջկանը հետ։ Իր սովորական տխրութիւնը կերպով մը փարատած էր։ Գրեթէ զուարթ էր։ Հոգւոյ այս պայծառութիւնը կը վերագրեի այն բարերար ներգործութեան զոր բանաստեղծին վրայ կունենար Օր. տը Լամարտին, որ զուարթ ու խնդաքար էր։

Ընթրիքէն ետք, բանաստեղծին աշխատութեան խուցը դարձանք, ուր Լամարտին կը սիրէր նստիլ։ Այնտեղ բերին սուրճը։

Լայն թիկնաթոռի մը վրայ նստած, և յայտնապէս զուարթացած, բանաստեղծը այլափոխուած կերեւար։ Կարծես քսան տարի ետ դացած էր։ Իր սովորութիւնը հակառակ, ոգեւորութեամբ կը խօսէր, ինքնաբերաբար։ Խօսակցութիւնը կը դառնար բնականաբար գրականութեան վրայ, միակ նիւթը որուն կը հետաքրքրուէր տակաւին։

Պ. Անժ Մօռ այստեղ առաջ կը բերէ այդ խօսակցութիւնը զոր հաւատարմաբար նօթագրած էր տուն դառնալուն պէս։ Մեծ բանաստեղծը նախ խօսեր է ժամանակակից քանի մը հեղինակներու վրայ ճշմարիտ խանդաւառումով մը, — վասն զի Լամարտինի վեհ հոգին երբէք չի ճանչցաւ արհեստին փոքրոգի նախանձները։ Յետոյ, գաղափարաց ուրիշ շարքի մը անցնելով. երկարօրէն իր տեսութիւնը պարզեր է գրական նոր յեղաշրջումին վրայ որ այդ թուականին արդէն սկսած էր երեւան գալ ի Ֆրանսա։

Յաջորդ քաղուածքի մը մէջ դաղափար կուտանք այդ տեսութեան վրայ։

—Շատ լաւ, հօրեղբայրս, պատասխանեց Օր. Վալանդին, ձեռքն ինձ կարկառելով՝ ներկայիս։ Ես պէտք եղածը կը պատրաստեմ։

Ու դուրս եկաւ։

Լամարտին եւ ես շարունակեցինք խօսակցիլ։ Ճշդապահ ըլլալու համար, պէտք է ըսեմ որ գրեթէ մինակ ես կը խօսէի։ Մեծ քերթողը բարեացակամ ուշադրութեամբ մը մտիկ կ'ընէր ինծի, բայց ինքը քիչ կը խօսէր։ Ատեն ատեն պատասխան մը կուտար, բայց աւելի բառերով քան պարբերութիւններով։ Շատ անգամ կը բաւականանար գլխու հաւանութեան նշան մը ընելով։ Ասով հանդերձ, յայտնի էր թէ անհունապէս ախորժ կը զգար իրեն պատմած անվերջ պատմութիւններէս։ Ու դիս մտիկ ընելով հանդերձ, մեղմիւ կը շոյէր աքանչելի քերծէ մը որ պառկած էր իր ոտքերուն տակ։

Վերջապէս, Օր. Վալանդին եկաւ մեզ խմայուելու թէ ընթրիքը պատրաստ է։ Եւ իսկոյն ճաշարանը գացինք։ Սեղանին վրայ առուռնին էին։ Դիպուածով, բանաստեղծին բարեկամներէն ամենը տեսութեան եկող չէր եղած այն իրիկունը։ Ընթրիքը բաւական երկար տեւեց։ Լամարտին քիչ կերաւ։ Ընդհանրապէս, ինծի շատ ուտել տուաւ,—առանց դժուարութեան սակայն։ Ճաշի միջոցին, սիրալիր աղնուութեամբ մը վարուեցաւ ոչ միայն ինծի՝ այլ և եղբօր աղջկանը հետ։ Իր սովորական տխրութիւնը կերպով մը փարատած էր։ Գրեթէ զուարթ էր։ Հոգւոյ այս պայծառութիւնը կը վերագրեի այն բարերար ներգործութեան զոր բանաստեղծին վրայ կունենար Օր. տը Լամարտին, որ զուարթ ու խնդաքար էր։

Ընթրիքէն ետք, բանաստեղծին աշխատութեան խուցը դարձանք, ուր Լամարտին կը սիրէր նստիլ։ Այնտեղ բերին սուրճը։

Լայն թիկնաթոռի մը վրայ նստած, և յայտնապէս զուարթացած, բանաստեղծը այլափոխուած կերեւար։ Կարծես քսան տարի ետ դացած էր։ Իր սովորութիւնը հակառակ, ոգեւորութեամբ կը խօսէր, ինքնաբերաբար։ Խօսակցութիւնը կը դառնար բնականաբար գրականութեան վրայ, միակ նիւթը որուն կը հետաքրքրուէր տակաւին։

Պ. Անժ Մօռ այստեղ առաջ կը բերէ այդ խօսակցութիւնը զոր հաւատարմաբար նօթագրած էր տուն դառնալուն պէս։ Մեծ բանաստեղծը նախ խօսեր է ժամանակակից քանի մը հեղինակներու վրայ ճշմարիտ խանդաւառումով մը, — վասն զի Լամարտինի վեհ հոգին երբէք չի ճանչցաւ արհեստին փոքրոգի նախանձները։ Յետոյ, գաղափարաց ուրիշ շարքի մը անցնելով. երկարօրէն իր տեսութիւնը պարզեր է գրական նոր յեղաշրջումին վրայ որ այդ թուականին արդէն սկսած էր երեւան գալ ի Ֆրանսա։

Յաջորդ քաղուածքի մը մէջ դաղափար կուտանք այդ տեսութեան վրայ։

Մինչեւ որ գիդէն դուրս եկան ուր իրենց ճամբուն վրայ մնացին հետաքրքրութիւնն յայտնուեցաւ ու մեզմօրէն չը թաւալեցան մարգագետիններու մէջէն ուր խոտունդը լրացած էր, Պ. Վիլֆրան, ցոյն վայր լուակաց, խօսք առաւ ի մեծ յուզում Բերրին որ պիտի ուզէր ուշացնել իրեն համար այնքան վատնդներով լի բացատրութեան մը վայրկեանը։

—Ըսիր թէ Պ. Թէոտոր և Պ. Թալուէլ զրասենեակդ եկած էին։

—Այո, պարոն։

—Ի՞նչ կուզէին։

Բերրին վարանեցաւ, սիրտը սեղմուած։

—Ինչո՞ւ կը վարանիս։ Ամեն բան ըսելու չե՞ս ինծի։

—Այո, պարոն, ըսելու եմ, բայց սակայն պատճառ մը չէ որ չվարանիմ։

—Մարդ երբէք վարանելու չէ իր պարտքը կատարելու համար, եթէ կը կարծես որ պարտիս հարցմանս պատասխանել, վանդի կը հարցափորձեմ քեզ, պատասխանէ։

—Կարծեմ թէ պատասխանելու եմ։

—Քեզ մտիկ կ'ընեմ։

Բերրին կէտ առ կէտ պատմեց ինչ որ տեղի ունեցած էր իր և Թէոտորի միջեւ, ոչ բառ մը աւելի, ոչ բառ մը պակաս։

—Այդ է ամենը, հարցուց Պ. Վիլֆրան երբ աղջիկը լռեցաւ։

—Այո, պարոն, այս է։

—Իսկ Թալուէլ։

Բերրին վերսկսաւ տնօրէնին համար ինչ որ ըսած էր հրդեհորդիին համար, նոյնքան ճշդութեամբ, մինակ քիչ մը համառօտելով Պ. Վիլֆրանի հիւանդութեան վերաբերեալ մասը, չկրկնելու համար թէ «յանկարծակի, առանց նախապատրաստութեան ծանուցման գէշ լուր մը կրնայ մահուանը պատճառ ըլլալ։» Յետոյ, Թալուէլի առաջին փորձէն ետք, Բերրին ըսաւ հեռագիրին առթիւ եղածը, առանց ծածկելու ժամադրութիւնը որ իրիկուան համար նշանակուած էր։

Պատմութեանը մէջտեղն Բերրին ինքիրզլխուն ձգած էր Քոքօն, ու ծեր ձին, այս ազատութենէն օգտուելով, հանդարտօրէն կը տատանէր, չնչելով շարցած խոտին աղտոր բայրը զոր գաղջ միւքը ռնգունքներուն կը փչէր, վանդամսոն կը բերէր մանգաղներու բախման ձայները որոնք կը յիշեցուցէին իր կեանքին առաջին տարիները, երբ, գեռ աշխատած չըլլալով կ'արշաւէր մարգագետիններուն մէջէն զամբիկներու և իր դուռակ ընկերներուն հետ, այն տեղը առանց միաքէն անցընելու թէ օր մը կառքը պիտի քաշէր փոչիլից ճամբաներուն վրայ, խարազանի հարուածներու և բրտութիւններու տակ պիտի տառապէր։

Երբ Բերրին լռեց, Պ. Վիլֆրան բաւական տեղն լուռ մնաց, և որովհետեւ աղջիկը կրնար քնել զայն առանց զգացնելու ծերունին թէ աչքերը վրան յառած է, տեսաւ որ անոր դէմքը կը յայտներ ցաւագին մտազբաղում մը որ թէ՛ զգգոհութեամբ և թէ տխրութեամբ կազմուած կ'երեւար։ Վերջապէս ըսաւ։

—Ամեն բանէ առաջ քեզի ապահովցընելու եմ. սասդ եղիր որ բնաւ չարիք չպիտի պատահի քեզ քու խօսքերուդ համար, և եթէ երբէք մէկը ուզէ վրէժ լուծել պարկեշտօրէն ցոյց տուած ընդդիմութենէդ, պիտի պաշտպանեմ քեզ։ Մնաց որ, եղածներուն պատասխանատուն ես եմ։ Այդ փորձերը կը նախազգայի երբ պատուիրեցի քեզ չխօսիլ այդ նամակին վրայ որ կարգ մը հետաքրքրութիւններ պիտի շարժէր, և հետեւապէս անոնց հնարկելու չէի քեզ։ Ապագային, այսպէս չպիտի ըլլայ։ Վաղուընէ սկսեալ պիտի ձգես Պոնտիի դրասենեակը, ուր կրնան քովդ գալ, և իմ խուցիս մէջ պիտի նստիս այն փոքր սեղանին առջեւ որուն վրայ այս առտու գրեցիր հեռագիրը. կարծեմ իմ ներկայութեանս չպիտի հարցախոյզներն քեզի։ Բայց որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ դրասենեակներէն դուրս ընել այդ բանը, Ֆրանսուազին տուր, այս իրիկուընէ սկսեալ տնտեսակ մը պիտի ունենաս գրեսկին մէջ և հետս պիտի ճաշես։ Կը հասկըցնաս որ Հնդկաստանի հետ նամակներ ու հեռագրեր պիտի փոխանակեմ զորս միայն դուն պիտի գիտնաս։ Գէք է նախագուշութիւններ ձեռք առնեմ որպէսզի չգնան բանի կամ ճարպկութեամբ քեզմէ խլեալ այն տեղեկութիւնները որք գաղտնի պահուելու են։ Իմ քովս պաշտպանութիւն պիտի գտնաս։ Ասիկա պատասխան մըն ալ պիտի ըլլայ անոնց որք ուզեն քեզ խօսեցնել, ինչպէս նաեւ ազդարարութիւն մը անոնց որ նորէն ուզեն փորձ փորձել։ Վերջապէս, փարձառութիւն մը պիտի ըլլայ քեզ համար։

Բերրին, որ նախ սկսած էր զողզալ, չուտով արտասկզուած էր. հիմակ ուրախութիւնը այնքան սաստիկ կը ցնցէր զինքը որ չկրցաւ պատասխան մը տալ։

—Իմ վստահութիւնս առաջ եկաւ այն քաջութենէն զոր ցոյց տուիր թշուառութեան դէմ պայքարիդ մէջ։ Երբ մարդ քեզ պէս քաջասիրտ է, պարկեշտ կ'ըլլայ. ապացուցիր ինծի թէ չեմ սխալած և թէ կրնամ վրադ վստահիլ, իբր թէ տասը տարիէ ի վեր ճանչցած ըլլայի քեզ։ Հոս ըլլալէդ ի վեր իմացած ըլլալու ես թէ ինչ նախանձով կը խօսին վրաս, Պ. Վիլֆրանի տեղն ըլլալ, Պ. Վիլֆրա՞ն ըլլալ, ի՞նչ երջանկութիւն։ Ճշմարտութիւնը սա է որ կեանքը. տաժանելի է ինծի համար, չատ տաժանելի, աւելի տաժանելի, աւելի դժուարակիր քան բանուորներուն էն թշուառին համար։ Ի՞նչ է հարստութիւնն առանց առողջութեան. ամենէն ծանր բեռը։ Եւ իմ ուսերուս վրայի բեռը կը ջախջախէ զիս։ Ամեն առտու ինքիրենս կ'ըսեմ թէ եօթն հազար բանուորներ ինձմով կապրին, որոց համար մտածելու, աշխատելու եմ, և եթէ ինչ զրկուին, ապէս մը պիտի ըլլայ, ամենուն թշուառութիւնը, մեծ մասին համար անօթութիւն, մահ գուցէ։ Պէք է որ ապրիմ անոնց համար, այս տան պատուոյն համար զոր ես հիմնած եմ, որ իմ ուրախութիւնս է, փառքս է.— և ես կո՛յր եմ։

Լռութիւն մը տիրեց և այս տրտունջին դառնութիւնը արցունքով լեցուց Բերրինի աչքերը։ բայց Պ. Վիլֆրան անմիջապէս յարեց.

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»ի (57)

ԷՔԹՕՐ ՄԱԼՕ

ԸՆՏԱՆԵՕՔ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԷՆ ՊՍԱԿՈՒԱԾ

ՀԱՏՈՐ Բ.

—Լաւ ուրեմն, նոտէ փոքր սեղանին առջեւ ու գրէ։

Ծերունին տուն տուաւ.

«Հայր Ֆիլոս

«Միխօնարութիւն

«Տաքքա

«Շնորհակալութիւններ նամակին համար։

«Խնդրեմ հեռագրով ղրկեցէք, քանի բառի պատասխանը վճարուած ըլլալով, անունն այն բարեկամին որ լուրերն առած է, ու վերջին թուականն այս լրոց։ Իրեն գրել և իմաց տալ որ ուղղակի իրեն կը գրեմ։ «ԲԵՆՆԱՎՈՒԼԷՆ»

—Անգլիերէն թարգմանէ ասիկա, և աւելի կարճ քան երկար. բառը 1 ֆրանք 60 սանթիմ է. շռայլիլու չէ. շատ ընթեռնելի գրէ։

Թարգմանութիւնը բաւական շուտ աւարտեցաւ և Բերրին բարձրաձայն կարդաց։

—Բանի՞ բառ կայ, հարցուց ծերունին։

—Անգլիերէնը քառասունչինգ բառ։

Այն ատեն կոյրը բարձրաձայն հաշուեց.

—72 ֆրանք հեռագրին, 32 ֆրանք պատասխանին համար. ընդամենը 104 ֆր. պիտի վճարեմ, դուն անձամբ հեռագրատուն պիտի տանիս և ընկալչուհիին պիտի կարդաս, որպէսզի սխալ չգործէ։

Բերրին ճեմելիքէն անցնելով՝ հոն դտաւ Թալուէլը, որ ձեռքերը գրպանը. կը պարտէր այնպէս մը որ հսկէ բակերուն, ինչպէս գրասենեակներուն մէջ անցած դարձածներուն վրայ։

—Ո՞ւր կ'երթաս, հարցուց։

—Հեռագրատուն հեռագիր մը տանելու։

Բերրին մէկ ձեռքն հեռագիրը, միւսը դրամը բռնած էր. անանկ ուժգնութեամբ քաշեց առաւ որ եթէ ապջիկը չի ձգէր՝ թուղթը պիտի պատռէր, ու անմիջապէս բացաւ։ Բայց տեսնելով որ անգլիերէն էր, զայրոյթի շարժում մը ըրաւ։

—Գիտես որ ինծի հետ խօսելիք ունիս քիչ ետքը, ըսաւ։

—Այո, պարոն։

Ժամը երեքին մոյն աղջիկը կրցաւ տեսնել Պ. Վիլֆրանը, երբ սա մեկնումի զանգակն հնչեցուց։ Բերրին շատ անգամ մտածած էր թէ կիյեսմին ո՞վ պիտի յաջորդէր. մեծ եղաւ իր զարմանքը երբ Պ. Վիլֆրան ըսաւ որ իր քով նստի՝ ճամբուն ետք կառապանը որ Քոքօն բերած էր։

—Բանի որ երեկ ազէկ վարեցիր, պատճառ չիկայ որ այսօր ալ ադէկ չվարես։ Արդէն խօսելիք ունինք, և ասոր համար բաւական է որ մինակ ըլլանք։

Մինչեւ որ գիդէն դուրս եկան ուր իրենց ճամբուն վրայ մնացին հետաքրքրութիւնն յայտնուեցաւ ու մեզմօրէն չը թաւալեցան մարգագետիններուն մէջէն ուր խոտունդը լրացած էր, Պ. Վիլֆրան, ցոյն վայր լուակաց, խօսք առաւ ի մեծ յուզում Բերրինի որ պիտի ուզէր ուշացնել իրեն համար այնքան վտանգներով լի բացատրութեան մը վայրկեանը։

—Ըսիր թէ Պ. Թէոտոր և Պ. Թալուէլ զրասենեակդ եկած էին։

—Այո, պարոն։

—Ի՞նչ կուզէին։

Բերրին վարանեցաւ, սիրտը սեղմուած։

—Ինչո՞ւ կը վարանիս։ Ամեն բան ըսելու չե՞ս ինծի։

—Այո, պարոն, ըսելու եմ, բայց սակայն պատճառ մը չէ որ չվարանիմ։

—Մարդ երբէք վարանելու չէ իր պարտքը կատարելու համար, եթէ կը կարծես որ պարտիս հարցմանս պատասխանել, վանդի կը հարցափորձեմ քեզ, պատասխանէ։

—Կարծեմ թէ պատասխանելու եմ։

—Քեզ մտիկ կ'ընեմ։

Բերրին կէտ առ կէտ պատմեց ինչ որ տեղի ունեցած էր իր և Թէոտորի միջեւ, ոչ բառ մը աւելի, ոչ բառ մը պակաս։

—Այդ է ամենը, հարցուց Պ. Վիլֆրան երբ աղջիկը լռեցաւ։

—Այո, պարոն, այս է։

—Իսկ Թալուէլ։

Բերրին վերսկսաւ տնօրէնին համար ինչ որ ըսած էր հրդեհորդիին համար, նոյնքան ճշդութեամբ, մինակ քիչ մը համառօտելով Պ. Վիլֆրանի հիւանդութեան վերաբերեալ մասը, չկրկնելու համար թէ «յանկարծակի, առանց նախապատրաստութեան ծանուցման գէշ լուր մը կրնայ մահուանը պատճառ ըլլալ։» Յետոյ, Թալուէլի առաջին փորձէն ետք, Բերրին ըսաւ հեռագրիին առթիւ եղածը, առանց ծածկելու ժամադրութիւնը որ իրիկուան համար նշանակուած էր։

Պատմութեանը մէջտեղն Բերրին ինքիրզլխուն ձգած էր Քոքօն, ու ծեր ձին, այս ազատութենէն օգտուելով, հանդարտօրէն կը տատանէր, չնչելով շարցած խոտին աղտոր բայրը զոր գաղջ միւքը ռնգունքներուն կը փչէր, վանդամսոն կը բերէր մանգաղներու բախման ձայները որոնք կը յիշեցուցէին իր կեանքին առաջին տարիները, երբ, գեռ աշխատած չըլլալով կ'արշաւէր մարգագետիններուն մէջէն զամբիկներու և իր դուռակ ընկերներուն հետ, այն տեղը առանց միաքէն անցընելու թէ օր մը կառքը պիտի քաշէր փոչիլից ճամբաներուն վրայ, խարազանի հարուածներու և բրտութիւններու տակ պիտի տառապէր։

Երբ Բերրին լռեց, Պ. Վիլֆրան բաւական տեղն լուռ մնաց, և որովհետեւ աղջիկը կրնար քնել զայն առանց զգացնելու ծերունին թէ աչքերը վրան յառած է, տեսաւ որ անոր դէմքը կը յայտներ ցաւագին մտազբաղում մը որ թէ՛ զգգոհութեամբ և թէ տխրութեամբ կազմուած կ'երեւար։ Վերջապէս ըսաւ։

—Ամեն բանէ առաջ քեզի ապահովցընելու եմ. սասդ եղիր որ բնաւ չարիք չպիտի պատահի քեզ քու խօսքերուդ համար, և եթէ երբէք մէկը ուզէ վրէժ լուծել պարկեշտօրէն ցոյց տուած ընդդիմութենէդ, պիտի պաշտպանեմ քեզ։ Մնաց որ, եղածներուն պատասխանատուն ես եմ։ Այդ փորձերը կը նախազգայի երբ պատուիրեցի քեզ չխօսիլ այդ նամակին վրայ որ կարգ մը հետաքրքրութիւններ պիտի շարժէր, և հետեւապէս անոնց հնարկելու չէի քեզ։ Ապագային, այսպէս չպիտի ըլլայ։ Վաղուընէ սկսեալ պիտի ձգես Պոնտիի դրասենեակը, ուր կրնան քովդ գալ, և իմ խուցիս մէջ պիտի նստիս այն փոքր սեղանին առջեւ որուն վրայ այս առտու գրեցիր հեռագիրը. կարծեմ իմ ներկայութեանս չպիտի հարցախոյզներն քեզի։ Բայց որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ դրասենեակներէն դուրս ընել այդ բանը, Ֆրանսուազին տուր, այս իրիկուընէ սկսեալ տնտեսակ մը պիտի ունենաս գրեսկին մէջ և հետս պիտի ճաշես։ Կը հասկըցնաս որ Հնդկաստանի հետ նամակներ ու հեռագրեր պիտի փոխանակեմ զորս միայն դուն պիտի գիտնաս։ Գէք է նախագուշութիւններ ձեռք առնեմ որպէսզի չգնան բանի կամ ճարպկութեամբ քեզմէ խլեալ այն տեղեկութիւնները որք գաղտնի պահուելու են։ Իմ քովս պաշտպանութիւն պիտի գտնաս։ Ասիկա պատասխան մըն ալ պիտի ըլլայ անոնց որք ուզեն քեզ խօսեցընել, ինչպէս նաեւ ազդարարութիւն մը անոնց որ նորէն ուզեն փորձ փորձել։ Վերջապէս, փարձառութիւն մը պիտի ըլլայ քեզ համար։

Բերրին, որ նախ սկսած էր զողզալ, չուտով արտասկզուած էր. հիմակ ուրախութիւնը այնքան սաստիկ կը ցնցէր զինքը որ չկրցաւ պատասխան մը տալ։

—Իմ վստահութիւնս առաջ եկաւ այն քաջութենէն զոր ցոյց տուիր թշուառութեան դէմ պայքարիդ մէջ։ Երբ մարդ քեզ պէս քաջասիրտ է, պարկեշտ կ'ըլլայ. ապացուցիր ինծի թէ չեմ սխալած և թէ կրնամ վրադ վստահիլ, իբր թէ տասը տարիէ ի վեր ճանչցած ըլլայի քեզ։ Հոս ըլլալէդ ի վեր իմացած ըլլալու ես թէ ինչ նախանձով կը խօսին վրաս, Պ. Վիլֆրանի տեղն ըլլալ, Պ. Վիլֆրա՞ն ըլլալ, ի՞նչ երջանկութիւն։ Ճշմարտութիւնը սա է որ կեանքը. տաժանելի է ինծի համար, չատ տաժանելի, աւելի տաժանելի, աւելի դժուարակիր քան բանուորներուն էն թշուառին համար։ Ի՞նչ է հարստութիւնն առանց առողջութեան. ամենէն ծանր բեռը։ Եւ իմ ուսերուս վրայի բեռը կը ջախջախէ զիս։ Ամեն առտու ինքիրենս կ'ըսեմ թէ եօթն հազար բանուորներ ինձմով կապրին, որոց համար մտածելու, աշխատելու եմ, և եթէ ինչ զրկուին, ապէս մը պիտի ըլլայ, ամենուն թշուառութիւնը, մեծ մասին համար անօթութիւն, մահ գուցէ։ Պէք է որ ապրիմ անոնց համար, այս տան պատուոյն համար զոր ես հիմնած եմ, որ իմ ուրախութիւնս է, փառքս է.— և ես կո՛յր եմ։

Լռութիւն մը տիրեց և այս տրտունջին դառնութիւնը արցունքով լեցուց Բերրինի աչքերը։ բայց Պ. Վիլֆրան անմիջապէս յարեց.

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓՇՏ. 27/11 ՄԱՐՏ 1895

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՍԻՐԱՅԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Աբեղայի վերջին մի քանի թիւերով ակնարկեցինք Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մէջ ծլրտնող յուզումնալիցը «բարձր» և «ստորին» կղերներուն, կամ Եպիսկոպոսական և Քահանայական հակընդդէմ դասերու խնդիրն։ Հետաքրքրաշարժ է խնդիրը նախ այն պատճառաւ որ կղերը միմամբ կ'ըլլայ անտեսական հարցերու, և երկրորդ, այն պատճառաւ որ կաթոլիկ կղերն մէկ ստուար ժան որոշ ճիգ մը կ'ընէ ժողովրդական ուղղութիւն մը բանելու։

Ամէն քրիստոնեայ կղերներու մէջ, կաթոլիկ կղերն, իւր անուանման դրութեամբ, ամենէն քիչ հակամէտն է ի ժողովրդականութիւն։ Հայ Եկեղեցին, Յոյն Եկեղեցին և Հռոմայ Եկեղեցիէն բաժնուած Եկեղեցիք (Անգլիքանք, Լուտերականք, և այլք), տարբեր աստիճաններով, բայց որոշակի աւելի ժողովրդական են, կամ պահած ըլլալով նախի ժողովրդական ձեւերն ընտրութեան, և կամ ժամանակիս ազդոյն հանմանամ հանրօգուտ գրութիւններ ընդունած ըլլալով։

Մեծ դրամատէրերը, տնտեսական պայքարին մէջ, կ'ուզեին կղերն իրենց գործիք ընել, որպէս զի յանուն եկեղեցւոյ խօսին նոյն իսկ տնտեսական խնդիրներու մէջ։ Բարձրագոյն կղերն այն դրամատէր ու կալուածատէր ազնուականութեան հետ մէկէ աւելի կապ ունի։ Մանաւանդ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մէջ, եպիսկոպոսական դասն ոչ միայն հոգեւոր այլ և աշխարհիկ իմաստով ազնուականութիւն մ'է, ազնուական դասակարգէն յառաջ եկած, և երկրին դրութիւնը դաստուած ազնուապետական կարգին մէջ։ Այս եպիսկոպոսական դաս ոչ շահով ոչ բնազդով չուզեր ժողովրդական դասուն պահանջումներուն այժ տար։ Բնական դաշնակիցն է մեծ գործատէրերուն։ Քահանայից դասը ցարդ հնու կամակատարն էր եպիսկոպոսական դասուն։ Բայց հիմա չուզեր այնպէս ըլլալ, և այս դէպքն ահա շահեկան երեւոյթ մ'է եւրոպեան գործոց այժմեան վիճակին մէջ։

Աւելի շահեկան երեւոյթ մը այն է որ քահանայից դասն ինքնին չընդվզիր եպիսկոպոսական դասուն դէմ, մանաւանդ Լիսան - արքեպիսկոպոս - կարդինալներուն դէմ, Հռոմայ Եկեղեցւոյն այն մեծափարթամ իշխաններուն դէմ, որոց կեանքն ու վարքը ԺԹ դարուն մէջ այնքան գրգռած էր Եկեղեցական Բարեկարգութեան հեղինակները։ Վատիկան որ ցարդ առանձնաշնորհեալ դասերուն պաշտպանութիւն կ'ընէր, ազգատ դասերուն վիճակին բարւոքման համար բացատրուած ծրագրերուն առթիւ կը յիշէ և կը յիշեցնէ Աւեստարանի այն առածներն ու պատուէրներ որք նպաստաւոր են ազքատներուն և աննպաստ հարստաներուն, ու միշտ խաղաղութեան, հանդարտութեան, սիրոյ և համերաշխութեան խօսքեր ընելով հանդերձ, գործատարական խնդիրը կարգադրելու յորդորներ կը կարդայ։ Պապին փափաքն է ստուարագոյն դասերուն համակրանքը շահիլ։ Ի հիմս կը տեսնէ թէ ընդհանուր դուշարութեան սեռմանն կարելի է վերջ չդնել, ինչպէս Լեոյ Ժ. Պապն ալ ուզեց։ Ուստի ամենայն ինչ կ'ուզեն թէ ընդհանուր դուշարութեան սեռմանն կարելի չէ։

ՐԻՆ, Անասթասը, Հելլենացի նպարավաճառ Նիքոլին, Բոլ Շիլմանեանը, Մաուին, Լօժէնին, Սօֆիան, Ցակոբն ու Տիմիթրի անուն տղան։ Հետեւաբար Մուսթաֆան մեղադարտութեանը միաձայնութեամբ որոշում տուին։ Իսկ ոճրին տեսակին ու ատիճանին համար երկու երրորդ մասի մեծամասնութեամբ։

Դատարանը յետոյ պատժին համար խորհրդակցութիւն կատարելով վերադարձաւ և նախագահը օրինագիրը ի ձեռին խօսքը Մուսթաֆայի ուղղելով ըսաւ.

Մուսթաֆա՛, քիչ առաջ հաղորդեցինք քու մեղադարտութեանդ վճիռը. պատժին համար ալ խորհրդակցեցանք։ Պատժական Օրինաց այն յօդուածն, որ կը վերաբերի քու ոճրիդ, տես ի՛նչ կըսէ (կարդալով)։

«Այն անձն, որուն համար ըստ օրինի հաստատուի թէ կանխամտածութեամբ մարդասպան է, մահուամբ կը պատժուի։»

Ուստի, այս յօդուածին համաձայն մահուան դատապարտուած ես. արիութիւնդ մի՛ կորսնցներ, եթէ այս որոշումը չես ընդունիր, աղերսագիր մը տուր։

Այս վճիռ հաղորդուելէ յետոյ Մուսթաֆա բանտ տարուեցաւ ոստիկան-զինուորաց հսկողութեամբ։

ԵՕՐԿԷՑ ՄԵԾ-ԴՈՒՔՍՆ, ԻՆՉՊԷՍ ԾԱՆՈՒՑՈՒԵՑԱՒ, ՈՒՐԲԱՅԻ ՏԱՒԱՐՕՏ Վոսփորէն անցաւ Բոսֆորոյ Զուէչէյա զբօսանաւով։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ կայս. թիկնապահ Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի փաշա նոյն զբօսանաւը գնաց և յանուն Ն. Կ. Վեհափառութեան բարի գալուստ մաղթեց Մեծ-Դուքսին։ Պ. Նելիտօֆ ու առաջին թարգման Պ. Մաքսիմօֆ, որք Բօլշէ պահականաւով մինչեւ Պեցիւբտէրէ ընդ առաջ ելած էին, զբօսանաւը երթալով իրենց յարգանքները մատուցին Մեծ-Դուքսին և ողջերի մաղթեցին։

ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ Եկեղբութեան հաստատման 25րդ տարեդարձին առթիւ, յառաջիկայ երեքշաբթի օր բոլոր պուլկար եկեղեցեաց մէջ գոհաբանական աղօթքներ պիտի կատարուին հանդիսաւոր կերպով։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ կառավարութիւնն Իզաբէլ Բ-Իսէյէ պատուանշանի առաջին ատիճանը նուիրած է Բ. Դրան արտաքին թղթակցութեանց քարտուղար Նուրի պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ.—Խարիճկէի պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է բարեփոխելու այն տրոց քանակութիւնն, զորս Կ. Պոլսոյ քարափանց ընկերութիւնը կը պահանջէ ներածութիւններէ և արտածութիւններէ։ Այդ յանձնաժողով շաբաթ օրն աւարտեց իր խորհրդակցութիւններն և տեղեկագիր մը պատրաստելով մատոյց Բ. Դրան։

ԿՐԷՏԷԻ նորընտիր կուսակալ Ալէքսանդր Գարաֆօտօրի փաշա յառաջիկայ չորեքշաբթի օր իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ՔՈԼԵՐԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ.—Փետրուար 24ի ուրբաթ օրուան ժամ 6էն, մինչեւ փետրուար 25ի շաբաթ օրուան ժամ 6, մայրաքաղաքիս մէջ քոլերաէ վեց դէպքեր պատահած են, որոց մին մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն չորսը մեռած են և հինգը ապաքինած։

* * *

Փետրուար 25ի շաբաթ օրուան ժամ 6էն մինչեւ 26ի կիրակի օրուան ժամ 6, հինգ դէպքեր պատահած են, որոց երկուքը մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն երեքը մեռած են։

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարք Ամն. Տ. Անթիմօս շաբաթ օրն իր նախագահութեամբ ի նիստ գումարեց Հէյդէրի ատուաձեռանական վարժարանին հոգաբարձութիւնը՝ վերաշինութեան խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար։ Տանի չափ յատակաճեւեր, զորս պատրաստած էին զանազան ճարտարապետներ, քննուեցան։

Պատրիարքին առաջարկութեամբ նշանաւոր երեք ճարտարապետներէ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի՝ ներկայացեալ յատակաճեւերու ու լուսագրին որոշելու համար։ Կրսուի թէ Եանքօ պէյ Եօանիսեա և Գ. Վալօրի անդամ պիտի կարգուին այդ յանձնաժողովին։

ԴՈՂՈՒԹԻՆ.—Առջի իրիկուն ի Պոլիս Սուլթան Համամ, Հաճօբոյս խանին դէմ, վաճառական Մանուկեան և Նագաչեան էֆէնտիներու վաճառատան մէջ գողութիւն մը գործուեցաւ։ Նոյն դիշերը ժամ երկուքէ ու կէսին վաճառատան պահապանը Խաչիկ՝ վաճառատան եւեւ գտնուած բակը կինէ բնական պէտքը հոգալու։ Այդ տեղ հինգ մեղր բարձրութեամբ պատով շրջապատուած է։ Խաչիկ ճեմելէն մոնելու պահուն, հինգ-վեց մարդիկ վրան կը յարձակին և բերանն ու աչքերը լաթով՝ և թեւերն ալ շուանոներով ամրապէս կապելով հոն կը ձգեն։ Յետոյ վաճառատան վարի յարկին մէջ, եւեւի կողմը պատին կրթնած զրամարկղը մասնաւոր գործիներու միջոցաւ բանալով, մէջը գտնուած պանքնոթները, ոսկիները եւ երկաթուղւոյ ու թըրամուէյի արժեթուղթերը գողնալով կը փախչին։

Երեկ կիրակի ըլլալով, վաճառատան տէրերն ուշ ատեն տեղեկութիւն կառնուն և անմիջապէս գալով իրաց վիճակը կը տեսնեն ու իմաց կուտան ոստիկանութեան, որ իսկոյն քննութիւններ կատարելով կը տեսնէ թէ գրամարկղը տեղէն հանելով տպածոյի ծրարներու վրայ դրած և այնպէս յատուկ գործիներու միջոցաւ բացած էին, կերեւի թէ ազմուկ չյարուցանելու համար։ Գործիները հոն թողուած էին։ Դրամարկղին մէջ գտնուած այլ և այլ անարժէք թղթեր առնուած չէին։ բակին մէջ պ՝հսկուտելնէն, պահապանին դուրս ելնելուն սպասելնէն կերեւի թէ վաճառատան գործերուն տեղեակ անձեր են։ Գողցուած դրամները վեց հարիւր ոսկւոյ չափ կը հաշուուի։ Արժեթուղթէ և դրամէ զատ ուրիշ բան չեն առած։ Խաչիկ ըսած է թէ մինչեւ ուշ ատեն իմացած է գողերուն ձայնն և թէ առտուան դէմ մեկնած են։ Ցայտնի չէ թէ գողերն ո՞ր կողմէն մտած են, որովհետեւ բակին պատերուն վրայ ոչ է հետք չկայ։ Խաչիկ ձերբակալուած է, իր գոյքերը գրաւուած են, որոց մէջէ տրցակ մը գործածուած խաղի թուղթ գտնուած է, ուրկից կը հետեւցուի թէ ընկերոջ մը կամ ընկերներու հետ գիշերները թուղթ կը խաղար։ Վաճառատան տէրերը յայտարարած են թէ Խաչիկ երեք տարի է իրենց քովը էր և թէ մինչեւ հիմայ իր մէկ յտի ընթացքը չէին տեսած։ Ոստիկանութիւնը քննութիւններն առաջ կը տանի։

Մէկ քանի գիշեր առաջ նոյն տեղը Եըլտըզը վաճառատան պահապաններն երկրորդ յարկին պատուհանին կողմը ազմուկ մը լսելով անմիջապէս վեր ելեր են, սակայն ձայնը նոյն վայրկեանին դադրեր է։

ԲԱՆԿԱԼԹԻ ՈՃԻՐԸ

ՄՈՒՍԹԱՖԱ

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՆԻՍՏ Ա. 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

(Շար. շաբաթ աւուր Ցիւէն)

Նաֆ. — Այս ըսուածները գո՞ն ըսիր, խօսէ. զարկի՞ր, չզարկիր։

Մ—ա. — Եթէ գինովութեամբ զարկեր եմ, այն ուրիշ։

Նաֆ. — Ըսեր ես թէ դէմդ ելնողը վիրաւորեր ես։

Մ—ա. — Եթէ գինովութեամբ ըրեր եմ, չեմ գիտեր։

Նախագահին հրամանաւ վկայներէն խահուէճի Առաքել կը բերուի, որ Գըլ Պրունի մէջ սրճարան ունի և միանգամայն օղի կը ծախէ։ Առաքել օրինական երդումը կատարելէ յետոյ կըսէ թէ ադոնք երեք ընկեր իր խանութը գացեր են. թէ ինք պատուհանին առջեւ նստած է եղեր, թէ ներս մտնելով երեք չիշ օղի խմելով տակը տուեր և զառիվերէն վեր ելեր են, թէ հետեւեալ օրն ասոնցմէ երկայնահասակը գացեր ու իր ընկերները հարցուցնելով մեկներ է, թէ երկու օր յետոյ երկուքը գացեր ու օր մը առաջ գացողը հարցուցեր են և թէ ծառին տակ ծխելէ յետոյ մեկներ են։

Նաֆ. — Այն օրը դէպքը պատահած էր։

Առաքել. — Ոչ, նոյն իրիկունը պատահեցաւ։

Նաֆ. — Ո՞վ էին ադոնք։

Ա—ա. — (Մուսթաֆան, Նէճիպն ու Իսմայիլը ցոյց տալով) ասոնք էին։

Նաֆ. — Երբ քու խանութդ եկան, ժամը քանի՞ն էր, ո՞ր կողմ գացին։

Ա—ա. — Ժամ 7ն էր. իմ խանութէս ամեն կողմ կերթցուի. չեմ գիտեր որ կողմ գացին։

Նաֆ.—Այն կողմը Բօլինաի տունը կայ եղեր։

Ա—ա. — Այո. քառասուն քայլի չափ հեռուն է։

Նաֆ.—Հո՞ն գացին։

Ա—ա.—Չեմ գիտեր. չտեսայ։

Առաքելի ազակերան 20 տարիկան Ազաման դատարան բերուելով յետ օրինական երդման վկայութիւն տուաւ, որ նմանն էր իր վարպետին ըսածներուն։

Նաֆ. — (Խօսքը ամբաստանեալ Մուսթաֆայի ուղղելով) Վկայ Առաքելին ու աշակերտ Ազամանին վկայութեանցը ինչ պիտի ըսես։

Մ—ա.—Ի՞նչ ըսեմ։

Վկայներէն գինեպան Խրիսթօ բերուեցաւ, որ ըսաւ թէ ի Շիշլի Օսման պէյի քաղինոցին եւեւի կողմը գինետուն կը բանեցնէ։ Խրիսթօ օրինական երդումը կատարելէ յետոյ ըսաւ.

Ժամ 10ին ասոնք եկան և վերի յարկն երան. ութ չիշ օղի խմեցին. ժամ 12ին վար իջան երթալու համար. այդ միջոցին իր ընկերոջը դէմ դէնք քաշեց. դաշոյնը սեղանին մեջ։ Խոսացի մը եկաւ, որուն առաջարկեցին որ իրենց մէկ մէկ օղի խմցնէ, ազմուկ մը չելլալու համար ես իմ կողմէս տուի։ Ժամ 12ին մեկնեցան։ Երթալու ատեն ըսաւ թէ այդ գէշերը գործեր պիտի տեսնէր և թէ անցեալ տարի մէկ քանի կիներ բերած էր, զորս այս տարի ալ պիտի բերէր. գինով ըլլալուն համար ձայն չհանեցի։ Առանց կռուի դուրս ելան, սակայն չեմ գիտեր թէ որ կողմ գացին։ Բօլինան չեմ ճանչնար։ Մուսթաֆան ալ լաւ չեմ ճանչնար, բայց Իսմայիլը կը ճանչնամ։

Նաֆ.—(Խրիսթօի ցոյց կուտալ սպիտակ կոթով դանակ մը) խանութիդ մէջ Մուսթաֆա այս զէ՞նքը քաշեց իր ընկերոջ դէմ և ա՞յս էր որ սեղանին վրայ մնաց։

Խրիսթօ.—Չեմ գիտեր։

Նաֆ.—(Մուսթաֆան ուղղելով խօսքն) այս վկային ըսածներուն ի՞նչ պիտի պատասխանես։

Մ—ա.— Ի՞նչ ըսեմ։

Միւս վկայն՝ Խրիսթօի աշակերտը տասնըհինգ տարեկան Վանկել օրինական երդումն ընելէ յետոյ ըսաւ թէ Մուսթաֆան չէր ճանչնար, թէ առաջին անգամ ըլլալով գինետան մէջ տեսած էր, թէ անոնց օղի տանելէ յետոյ խանութէն դուրս ուրիշ տեղ գացած էր և ժամ 12ին վերադառնալուն անոնք մեկնած էին, թէ սեղանին վրայ դաշոյն մնած ըլլալը վարպետէն իմացած էր և թէ ուրիշ բանէ տեղեկութիւն չունէր։

Նաֆ.—Մուսթաֆա ասոր համար ըսելիք մը ունի՞ս։

Մ—ա.—Ըսելիք մը չունիմ։

Ուրիշ վկայ մը բերուեցաւ, որ Նշան Թաշի մէջ սափրիչութիւն կ՝ընէր, Սալիհ անուն, 40 տարեկան, Զաղարացի։ Սալիհ օրինական երդումը կատարելով ըսաւ.

Ժամ կէսին խանութս գոցած տուն կերթայի. տանս պարտէզին դրանը առջեւ մէկ քանի մարդեր տեսնելով վրանին գացի. ասոնցմէ մին՝ դաշոյն ի ձեռին դէպի ինձ եկաւ. տնեցիք սկսան պոռալ. այդ մարդ կ՝ըսէր թէ այնչափ գործ տեսած էր եւ պահուրի կուգէր. կինս դուրս ելաւ եւ սկսաւ կռուիլ. կինս դիս պարտէզը տարաւ։

Նաֆ.—Ատոնք երկո՞ւ մարդեր էին։

Վկայ.—Այո։

Նաֆ.—Ժամը քանի՞ն էր։

Վկայ.—Կէսին և մէկին մէջտեղը։

Նաֆ.—Այդ մարդն իրաւ ըսե՞ր է թէ բրանեներուն քառասուներորդն ալ այդ ըլլայ։

Վկայ.—Կարծեմ այդ տեսակ բան մը ըսաւ, չեմ յիշեր։

Սպիտակ կոթով դաշոյնը ցոյց տրուեցաւ Սալիհի, սակայն որոշ բան մը չկրցաւ ըսել։

Նախագահը հարցուց Մուսթաֆայի թէ ըսելիք մը ունի՞ր։ Ամբաստանեալը ժխտական պատասխան տուաւ։

Սալիհի կինը Խատիճէ՝ 26 տարեկան, իբրեւ վկայ բերուելով, օրինական երդումը կատարելէ յետոյ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ.

Սալիհի հետ երեք ամիսէ ի վեր ամուսնացած էի. այդ իրիկուն ինք գինով եկած ըլլալով վախցայ և զրացւոյս տունը գացի։ Իր քսան տարեկան տղուն լուր ղրկեցի։ Այդ միջոցին ամուսինս եւ երկու մարդեր դրան առջեւ կռիւ կ՝ընէին. մտեցայ իրենց. պատնէշովով կ՝առաջարկէին որ ընդունի զիրենք. ես ամուսինս ներս առի և դրացւոյս գացի։ Ասոնք նորէն եկան և ըսին թէ ամուսինս զիրենք պիտի հիւրընկալէր և թէ ես արգելք եղած էի, բայց վախնալու բան մը չունէին։ Մուսթաֆա ու Իսմայիլ գինով էին և թեւ թեւի մտած. Իսմայիլի ձեռքը դաշոյն կար. իրենց բերնէն քունեաքի հոտ կուգար։ Իսմայիլ շատ գինով էր. իսկ Մուսթաֆա՝ քիչ։ Ժամը կէսին ու մէկին մէջտեղն էր։ Երկուքն ալ ըսին թէ այդ մարդը զիրենք պիտի ընդունի։ Ասոնցմէ մին կ՝ըսէր թէ շատ հոգի երած են և կուգէր որ զիրենք հիւրընկալէին։ Մուսթաֆա շատ կը խօսէր. ֆէսերնին. մինչեւ յօնքերուն վրայ եկած էր։

Նախագահը հարցուց Մուսթաֆայի թէ ի՞նչ պիտի ըսէր. սա պատասխանեց թէ ըսելիք մը չունէր։

Մէջէնէա անուն ուրիշ վկայ մ՝ուս յետ երդման ըսաւ թէ նոյն գիշերը ի Նշան Թաշ քեռայրին տունը գտնուած պահուն գուրսը ազմուկ մը իմանալով դուրս ելաւ և իմացեր են թէ երկու մարդեր բռնութեամբ տան մը մէջ մնալ կուգեն։ Այդ մարդեր դէպի վար գացեր են. իրենք եւեւնուն գացեր են, ասոնց մին պառկած է եղեր։ Միւսը իր քեռայրին վրայ յարձակեր և ինք ալ օգնութեան փութացեր է. ոկսեր են կռուիլ, անոնք դաշոյնով եւ ինք գաւազանով։ Այդ միջոցին երկուքն ալ փախեր են. մէկը մէկ կողմ և միւսը ուրիշ կողմ։

Նախագահը ցոյց տուաւ սպիտակ կոթով դաշոյնը, սակայն չճանչցաւ։

Նախագահը հարցուց ամբաստանեալին թէ ի՞նչ պիտի ըսէր, բայց Մուսթաֆա պատասխան չտուաւ։

Ֆէսն ու կոշիկներն այդ վկային ցոյց տրուեցան. միայն կոշիկները ճանչցաւ և ըսաւ թէ զանոնք իրենց կռուած տեղը ձգած էին, ուրկից առնելով կառավարութեան յանձնած էր։ Խատիչէն փնտռուեցաւ ֆէսը ցոյց տրուելու համար, սակայն մեկնած էր։

Խահուէճի սպասաւոր 52 տարեկան Մուսթաֆա յետ երդման վկայութիւն տալով ըսաւ թէ ժամ 1ին դուրսը ազմուկ մը իմացեր է, թէ դուռը բանալով տեսեր է որ երկու մարդեր կուգան, որոց միւսն ձեռքը դաշոյն կայ, թէ այդ միջոցին Մէհմէտ Ալի տունէն Խատիչէ «կրակ կա՛յ» կը պոռար և թէ այդ մարդեր անկից փախեր են և ինք ալ խանութին դուռը գոցելով ներս մտեր է և ուրիշ բան չդիտեր։

Նախագահը ամբաստանեալին հարցուց թէ ի՞նչ պիտի ըսէր, սակայն օտ բան մը չպատասխանեց։

Վկայներէն Էմինէ եւս տանը մէջ պատահած դէպքը պատմեց ըսելով որ ձեռքը դաշոյն ունեցող մարդու մը հետ բաւական կռուած էր, թէ այդ մարդ ըսած էր թէ զիրենք պիտի սպանէ, որովհետեւ եթէ այդպէս չընէր, զիրենք կառավարութեան պիտի յանձնեն, թէ անոր հետ բաւական կռուելէ յետոյ տունէն դուրս վանած էր և թէ ուրիշ տեղեկութիւն չունէր։

Նախագահը հրամայեց Մուսթաֆայի ֆէսը գլխէն հանել և այնպէս ցոյց տուաւ Էմինէին որ ճանչցաւ զայն։ Նախագահ հրամայեց Մուսթաֆային որ պատասխանէ, սակայն ամբաստանեալը չխօսեցաւ։ Նախագահին հարցմանը պատասխանելով Էմինէ լսաւ թէ Մուսթաֆայի մէկ ձեռքը դաշոյն կար և միւս ձեռքը՝ սպիտակ առարկայ մը։

Յետոյ լսուեցաւ Մաղկար պէյի քեռայր՝ Ալի պէյն որ Մաղկար պէյի ըսածին նման դէպքը պատմեց, յարելով որ գլխարկաւոր մարդ մը տեսած էր արիւնաթաթաւ պառկած և գլխուն վրայ ոստիկան-զինուոր մը կեցած։ Նախագահը հարցուց թէ այդ մարդուն գտնուած տեղին և իրենց մէջ ո՞ր չափ հեռաւորութիւն կար. վկայն պատասխանեց 80—100 քայլի չափ։

Վիրաւորեալ Լօժէնիի եղբայրը Ճիվան Անթուան բերուելով ըսաւ թէ նպարավաճառին խանութէն գնում մը կատարած պահուն աղմուկ մը իմացեր և մարդ մը տեսեր է որ ձեռք դաշոյնով կը վազէր. յետոյ իր քրոջը ձայնն առնելով դէպ ի հոն գացեր և քոյրը արիւնաթաթաւ վիճակի մէջ գտեր է։

Դաշոյնը ցոյց տրուեցաւ իրեն և ըսաւ թէ տեսածին կը նմանի։ Դէպքին պատահած ատենը հարցուելով պատասխանեց թէ ժամը մէկն էր։

Յետոյ բերուեցաւ Թէրէզան, որ պատմեց թէ իր քոյրը՝ Մարին ու Բոլ Շիլմանեան ի՛նչպէս վիրաւորուած էին։ Ամբաստանելոյն փաստաբանը դիտել տուաւ թէ Թէրէզա վիրաւորեալներէ միայն քոյրն էր, որով իրրեւ վկայ չէր կրնար լսուիլ։ Նախագահը պատասխանեց թէ այդ կէսը յետոյ նկատողութեան պիտի առնուի։

Նախագահը հրամայեց բերել Խալիլ Զաւուշն, սակայն բացակայ էր։ Վկայներէն Բիւր Բէդրօ բերուեցաւ, որ պատմեց Լօքանտրաի վիրաւորուելու դէպքը, որ տեսած էր ժամ հերոպական 6½ին։ Ամբաստանեալն ասոր ալ բան մը չըսաւ։

Նախագահին հրամանաւ Բօլինան բերուեցաւ։ Բօլինա Արնաւուտքէօյի է 24 տարեկան. Գրլ Պրունի մէջ թէ՛ հանրատուն կը բանեցնէ և թէ՛ հանրակին է։ Բօլինա ըսաւ թէ Մուսթաֆան կը ճանչնայ։ Օրինական երդումը կատարելէ յետոյ ըսաւ թէ Մուսթաֆա գեղին պեխերով ընկեմամ մը հետ այդ դէպքէն երկու ամիս առաջ իր տունը գացեր և օղի խըմելով մեկներ ուզէ մ՝ալ չեն եկեր։ Բօլինա ճանչցաւ Մուսթաֆան. իսկ Իսմայիլն չճանչցաւ։ Նէճիպը դատարան բերուելով ցոյց տրուեցաւ այդ կնոջ, որ յայտարարեց թէ կը ճանչնայ։

Նէճիպ հարցաքննուելով ըսաւ թէ Զօրումլի է եւ զինուոր։ Մուսթաֆա այդ իրիկուն առանց ֆէսի ու կօշիկի գօրանոց գացեր է և ինք կասկածելով անոր վիճակէն իմաց տուեր է իրենց սպային։

Նախագահը հարցուց Նէճիպի թէ Բօլինաի հանրատունը գացած էր և հետ խօսք մէկ ըրած էր, որովհետեւ սրճարան երթալով զինքը փնտռած էին։ Նէճիպ պատասխանից թէ և տեղ մը գացած էր։

Նաֆ.— (խօսքը Մուսթաֆայի ուղղելով) Նէճիպի հետ քանի՞ անգամ գացիր։

Մ—ա.— Դացինք. թող ինք ըսէ։

Բօլինա.— Նէճիպ տունս եկաւ և տեսնուեցանք. թո՛ղ չիտակը խօսի։

Նաֆ.— (առ Նէճիպ) ձեր հոն եղած ատենը, տարփուհի ըլլալու մասին խօսքեր եղեր են չիտակը խօսէ։

Նէճիպ.— Սուտ է։

Բարոնա-ղաբ.— Բօլինա ըսած է թէ Նէճիպ, Մուսթաֆա և Մօսքօվի անուն աղջիկն զուարճանալու ատեն տարփուհիի վրայ խօսք եղեր է։

Բօլինա.— Այո, Մուսթաֆա կուզէր որ Մօսքօվի իր տարփուհին ըլլայ։

Նէճիպ.— Այդպէս խօսք մը չեղաւ։

Մօսքօվի անուն հանրակին մը Պէչիք-Թաշի, տասնըհինգ տարեկան, որ այն ատեն Բօլինաի քով կը գտնուի եղեր. գտարան բերուելով երդումն ըրաւ ու ըսաւ թէ ատոնք իրիկուն մը իր գտնուած տունը գացեր են։ Մուսթաֆա իրեն հետ սկսեր է օղի խմել և առաջարկեր է որ տարփուհին ըլլայ, թէ ինք գեռատի ըլլալով, մայրը չէ հաւաներ և թէ Մուսթաֆա հագուստները պատռեր և ինք սենեակը փախեր է։ Նախագահը հարցուց Մօսքօվի թէ Մուսթաֆա ու Նէճիպ միասի՞ն եկած էին։ Ազջիկը հաստատակամ պատասխան տուաւ։

Նաֆ.— (առ Նէճիպ) ի՞նչու կուլանաս, տես, այս ալ միւնոյնը կըսէ. չիտակ խօսէ։

Նէճիպ.— Տարփուհիի վրայ խօսք չեղաւ։

Նաֆ.— (առ Մօսքօվի) Ասոնք քա՞նի անգամ եկան։

Մօսք.— Մէկ անգամ։

Նաֆ.— Խմեցին ալ եկա՞ւ։

Մօսք.— Ոչ։

Նաֆ.— (առ ընդհանուր դատախազն) վկայ Խալիլ Զաւուշի կոչնագիր ղրկուած ըլլալով չէ եկած, ի՞նչ կարծիք ունիք։

Ընդհ. Դատ.— Կը պահանջեմ որ նորէն կոչնագիր ղրկելու և գրամական տուգանք առնելու համար որոշում տրուի։

Դատարանը յետ խորհրդակցութեան որոշեց կէս ոսկի գրամական տուգանք առնուլ և կրկին կոչնագիր ղրկել։ Ժամ 11½ եկած ըլլալով դատն շարունակութիւն յետաձգուեցաւ։

ԱԶԳ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կը ծանուցուի այն անձանց որք կը փափագին մասնակցիլ ընկերութեան արտաքին պաշտօնեաներուն պէտք եղած ամբան ու ձմրան հագուստներուն հայթայթմանը, թէ վերջնական նուազագոյնը տեղի պիտի ունենայ մարտ 13ին (Ն. Տ.), կէս օրէն ետք, ժամն 2ին և թէ գրաւոր առաջարկները պիտի ընդունուին յանձնուած նմուշներուն համեմատ՝ վերոյիշեալ օրը, մինչեւ կէս օր։ 2—4

Կ. Պոլիս 7 մարտ 1895

[illegible]

Գարանայը Ազգ և Գօռան,

Ցարէ հետ գործած եմ գործածել ձեր Ազգ-Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանի կանց քաւլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։

Իմ յարիքս է թէ այս հանգոյ և լաւագոյն դատաւորութիւնը տիրոջ Նախամեծար Համբարձեալ Մեծ Տէրն է և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՍԷՆ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ԳԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Փետր. 27/11 Մարտ 1895

Անուանական Դրամագլուխ	Թղթոց Անուանական Գիները	Տոկոս %	Անուանը Արժեթղթոց	Թուականը	Ընթացիկ Գիներ Գոցուեցաւ երէկ	Ընթացիկ Գիներ Բացուեցաւ այս առաւօտ
Ա. Ո. 7,183,872	100	1	Բոնտիտ Սէրի A	1331	— —	65 20
» 10,241,048	100	1	» » B		— —	46 —
» 30,382,811	100	1	» » C		— —	33 —
» 43,963,396	100	1	» » D		30 24	30 08Գ.Կ.
Ֆր. 798,000,000	400	—	Բուլղարիի երկաթուղի	1370	146 1/4	146 50
Ա. Ո. 4,545,000	100	4	Օսմանիէ	1890	— —	104 —
Ֆր. 135,631,180	500	4	Բրիոքրիթէ	1890	— —	— —
Օ. Ո. 6,499,938	Ֆր. 500	5	Մարսայլիոյ Պարտատուղթեր	1886	— —	— —
	Դրամով	Լոր Մոլի				
Ա. Ո. 10,000,000	20	10	Պանք Օթոման	1863	— —	— —
Օ. Ո. 550,000	22	11	Քրէտի Ժէնէրալ Օթոման	1869	10 33	11 26
Ա. Ո. 600,000	10	6	Պանք տը Քոնսթանթինոբլ	1872	— —	5 10
» 600,000	10	5	Սօս. Օթ. տը Շանմ է տը Պալ.	1872	— —	6 33
Ֆր. 14,000,000	140	140	Բաժնեթղթ. Լաւրիումի Հանրին	1873	— —	34 —
» 45,000,000	500	300	Անատոլուի (Բաժնեթուղթ	1889	— —	605 —
» 80,000,000	500	500	5 երկաթուղիք (Պարտատոմս.		— —	335 —
Օ. Ո. 200,000	20	8	Թրամուէյ (Բաժնեթուղթ	1832	— —	10 —
Ֆր. 709,506	500	500	5 (Պարտատոմս		— —	502 —
Ֆր. 100,000,000	500	200	Օսմ. Ռէժի	1833	— —	22 38Գ.Կ.
Ա. Ո. 110,000	1.40	1.40	6 Օսմ. Միկրէթ	1892	— —	2 86
Օ. Ո. 440,000	11	5½	Օսմ. Ազատվազրական Ընկ.	1893	— —	9 07½
Ֆր. 20,000,000	500	500	Զրի Ընկերութիւն, Տէրրոս	1832	— —	463 —

Թիւանշան (Բրիմ) Դի վրայ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	3	25
1 ամսուան համար	7	—
1 օրուան համար	1	25
Դրլոր	—	—
Կանխիկ (Հէվալէսիզ)	—	50
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԳՐՈՒՄՆԵՐ		
Լոնտոն 3 ամիս Ղրշ.	111	17½
Փարիզ » Ֆր.	22	62½
Վիեննա 8 օրուան Ֆիոր.	11	—
Պերլին 1,6 Մարք.	18	22½

Թիւանշան Դիներ Վրայ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	—
1 ամսուան համար »	4	75
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	110	33
20 Ֆրանգնոց	88	15
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Բրիմից	51	15
Բուպլ Պղծաղրամ	8	37
Մէճիտիէ	108	25
Մանր արծաթ	103	—
Մէճիտիէ	97	—
Տոկոս Դալամիոյ Սակարանի	6	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 11 Մարտ			ԼՕՆԴՈՆ 11 Մարտ		
Բոնտիտ Դամ. B Կնիկ. Ֆր.	— —	—	Բոնտիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	65	50
» » C » »	— —	—	» » B »	46	25
D (Բացուած »	— —	—	» » C »	30	75
D (Գոցուած »	27	72	D (Բացուած »	— —	—
Բուլղարիի երկաթուղի »	141	50	D (Գոցուած »	27	50
Բրիոքրիթէ »	500	—	Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% (Եբշիւրեալ.	— —	—
Մարսայլիոյ Պարտատուղթ »	511	87	» » 1894 3½% (Եզգ. Հրկ.ով	— —	—
Մէճիտիէ »	485	—	Պանք Օթոման (Ընարեալ) »	18	68
Ռէժիի Բաժնեթուղթ »	526	25	Այտրնի երկաթուղի »	12	—
Պանք Օթոման (անուանկն.) »	723	12	Միացեալ Եգիպտական »	104	75
Ռանթ Ֆրանսական 3% »	103	72	Անանմնաշնորհեալ »	— —	—
» » 4½% »	108	92	Անգլ. Բոնսոլիտ »	101	62
» Իտալական »	88	—	Ռանթ Հելլենական 5% »	31	75
Քրէտի Լիոնէ »	836	25	» » 4% »	34	—
Քրէտի Ֆոնսիէ »	— —	—	Գուլկար. Փոխառ. 6% »	— —	—
Քոնդուան տէ Լարսոնզ »	— —	—	» » Նոր 6% »	— —	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	— —	—	Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	360
Եգիպտական Միացեալ »	532	50	**ՊԵՐԼԻՆ 11 Մարտ**		
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	24½	Օսմ. Փոխառութիւն 1883ի Մարք	— —	—
ԼՕՆԴՈՆ. 11 Մարտ			Բուլղարիի երկաթուղի »	129	—
Բուլղարիի երկաթուղի Ֆիորին	76	—	Անատոլուի երկաթ. ½ Պրղթ. »	— —	—
Օսմ. Ռէժի »	251	—	Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	370
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ ի տես	123	75	» Փարիզի » 2 ամիս	— —	—
» Փարիզի »	— —	—	Մակեդոնիոյ երկաթուղի	— —	—
ՓԱՐԻԶ, ՓՈՐԲ ՍԱԿԱՐԱՆ 11 Մարտ					
Օսմանեան Բոնսոլիտ D. Սէրի	27	72	Բրիոքրիթէ	— —	—
» երկաթուղի	113	50	Պանք Օթոման	724	37
» Ռէժի	526	25	Եգիպտական Միացեալ	— —	—
Մարսայլիոյ Պարտատուղթեր	— —	—	Ցրտնական Ռանդ 3%	103	72

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐ

Նիգամիէ սարաֆխանէ անդարը իշուն միւպայա օլունմագ իւզրէ մէկզրի միւնագասայա գօնտարան 4000 առէտտէն 8000 առէտէ գատար սիւմարի մէ թէմէլ էֆրատրնա մահսուս թէրքօյշն պէկէր առէլա 10 զրշ. օլարագ թալիպի է

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսքայա 37
Ապահովագրութեան ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 4,000,000 ռուպլի
Երաշխաւորութեան գումար 55,000,000 ֆրք.
1893ի հասոյթք 20,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճրծ. է մօտ 70,000,000 »

Ֆոնիչ Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ԱՒԳԵՐ
Գոլիս Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Մանաճիւղ Ղալաթիա, Զէօմլէքճի փողոց, 14
Գրասենեակի Մ. Ժ. ՂՈՒԼԲԷՆ ԵՒ ԸՆԿ. 1010

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ�horizontal

1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ
Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Կ՚ԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ ՊՈԼԻՍ

ՎԵՀՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ ՆԻՆ
20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1310
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ
ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՈՅ, ՂԱԼԱԹԻԱ 28

ՊԱՂԱՐ ՌԻՒՍ
Ալպերտ Իլլաս Ե Ընկ.
447, Բերա Մեծ-Փողոց, 451
(ռուսական դեսպանատան քով)
մանաւորապէս կը գտնուին՝
Սեւ խաւեար ընտրելագոյն.—Զորյան, աղած և համեմուած ձուկեր—Թարմ, մաքուր կարագ—Պանիրներ—Երշիկներ—Ժամպոն—Լիզուներ—Ֆիլէթօ—Համեմուած վարունգ— Հաճարի հաց— Պաքսիմատ— Պիքքիլ—Անուշեղէն—Թէյ։
Մէջ դէպ՝ Ռուսիոն՝ պահաքոյ ուսուցիչ Զատկա և ռուսական առաջնակարգ ըմպելիք
Որոշ գին
Ծան.—Պազար Ռիւսը չաբաթն երկու անգամ կանոնաւորապէս ապրանք կ՚ընդունի։ 210

ՎԱՒԵՐԱՑԵԱԼ ՑԱՏԿԱՆԻՇ
Ֆրանսական ճշմարիտ եւ զուտ բօնիաք Գօրտոս նանանգին Ռէիւնիեօն Վիկիրոլ եւ Ժօնգաք բորանոցներու անանուն ընկերութեանց։

ԺՕՆԶԱՔ ՊՈՐՏՕ
Հիմնեալ է 1871 Հիմնեալ է 1848

Այս Քոնիաքները սրոնք ուղղակի Ֆրանսայէն կուգան, Բարիզ քաղաքին քիմէագիտական Աշխատանոցի պետ Պ. Շ. ԺԻՐԱՐի կողմանէ վերլուծուած են։
Իւրաքանչիւր չիշ կը կրէ մի էթիքէթ որոյ վրայ կը գտնուի իւրաքանչիւր տեսակին լուծման վկայական որ վաւերացեալ է Ֆրանսական կառավարութեան եւ Բարիզու Օսմանեան ընդհանուր Հիւպատոսին պաշտօնական մինիքներով։
Այս ըմպելեաց արտադրութեան վայրն եւ ճշմարտապէս զուտ ըլլալն այսպէս բացատրելէն երաշխաւորեալ վնտելով, պէտք չի մնար ուրիշ գովեստներ չռալիկ, ուստի կը բաւականանք հասարակութեան ծանուցանել միայն այս ընտիր ըմպելեաց յատկանիշները եւ Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին որ է մեր ընդհանուր գործակատար Պրք. Բ. ՀՈՂԱՍ եւ Ընկերութեան մթերանոցը, Պոլիս Վիթալ խան թիւ 3։
Վերոյիշեալ ընկերութեանց տնօրէն եւ վարիչ
Մորիս Սոֆրէ

12 շիշ պարունակող իւրաքանչիւր սրնտուկ կը վաճառուի ըստ տեսակին 30, 42, 48, 60, 72, 84 եւ 90 ֆրանկի։
Վ. ԳԱՍԱՐԵԱՆ ԷՖԷնտիի դեղօրէից մթերանոցը, Պոլիս, Պանչէ քարու։
Կը ծախուի նաեւ քաղքիս ուրիշ գլխաւոր դեղօրէից եւ նպարեղէնաց վաճառատուներու։
Շիշով վաճառում եւ փոքր ինչ տարբեր գնով։

OMP RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք
Բշ. 27/11 Օսմանի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Դշ. 8/12 Ալեքսանդրիոյ սուրհանդակը ժամ 5ին յետ միջօրէի, Պիրէոսի ճամբով
Դշ. 1/13 Սիւրմանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Դշ. 1/13 Սուրմանդակ դէպի Փորը-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամ 11ին։
Եշ. 2/14 Օսմանի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Ուշ. 3/15 Ալեքսանդրիոյ Սոսքհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։
ԱԶԴ.— Փետր. 28/12, երեքշաբթի օրը, Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող գլխաւորը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Գէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ զաստղ շոգենաւին 605

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԳԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ
Հաստատեալ 1852 Թիւ 396 Մեծ Փողոց, Բերա Հաստատեալ 1852
Մատնագէտ տանց քաշուբէ լինոի արհեստական տկառներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենաստուարի ցատամ տկառները, ոսկի ատամնոց և մետաղով լցնելու; ինչպէս նաեւ կը դարմանեն բերանի և տկառի ամէն կերպ պատերն և կը քաշեն տանց ցաւ զգացնելու։ (Բացի կիրակէ) ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օրս։ 38

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՅԱՄԻՆ, 1880

Ս. ԵՒԱՐԵԱՆ Յ. ԽՍԼԳԻԼԵԱՆ
MARQUE DEPOSÉE

Մատնանշել կը թանաքի Օսմանեան ամէն քաղաքներ։
Թէյի գործածութեան ընդհանրացումը, Թէյի ճաշակն ուս նրբացած է, որով Թէյի առեւտուրն վաճառականութենէ աւելի արուեստ մըն է, որ միայն երկարատեւ ճոխ փորձառութեամբ դիտցուած։
Մեր տունն, որ արդէն հանրածանօթ էր բարձրակարգ գործառնութեամբ, այս տարի ուս իր մասնաւոր գործակցաց ձեռամբ գնած է բազմապան և խիտ մեծաքանակ ընտիր Թէյեր Զինաստանի, Ճավայի, Սէյլոնի և Հնդկաստանի գլխաւոր արտադրիչներէ և արդէն հասած են մեզ, և հետզհետէ պիտի ստանանք Թէյեր, որք գերբնորոշ հոտաւէտութեամբ ամէն ճաշակի յարմար ըլլալով հանդերձ գներու անհամեմատ ժամանակեամբ մեզ մատուցած առաւելութիւնք, մեր տան դէմ մրցումն անկարելի կը նեն։
Մեր բազմաթիւ դասախօսաց պահանջմանց լաւ ուս գոհացում արուելու համար ընդարձակած ենք մեր մթերանոցն, ուր ամէն տեսակ ընտիր Թէյեր Թէ՝ անտուկներու և Թէ՝ այլ և այլ մեծութեամբ տուփերու մէջ մեծագնեակ միտ պատրաստ կը գտնուին։
Թէ՝ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց, և Թէ օտար երկրաց մէջ մեր տան ցուցուցած վստահութիւնն կը քաջալերէ մեզ առաւել ուս յարիկ մեր սիրելիներին, որ է ուղղութիւն Ընդհանուր դիտելի, չափէ և գնոյ մասին։
Մեր Թէյերու առաւելութեանց ապացոյցներէն մին ուս, անոնց խպուում կիդեն հրապարակին վրայ գտնուիլն է, որոց դէմ զգուշանալու համար կը խնդրենք որ միշտ փնտռէք ՄԵՐ ՑԱՏՈՒԿ ՆՇԱՆՆ ու մեր տան հասցէն, Կ. ԵԱՎԵՐԻՒԵԱՆ, 8. ԽՍԼԳԻԼԵԱՆ Ճէլալ պէյ խան Թիւ 17. Պահէք Գաբու։ 19

ՌՈՆԵԱԼ ԷՔՍՊԼՈՏ
ԱՍԻԹԱՆՍ ՔՈՌԲՕՐԷՇԸՆ
ԱՄԵՆԷ ՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՍԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՈՆԴՈՆ 1720ԻՆ
Կրամագլուխ աւելի քան Ամբողջ ոսկի 4,000,000
Տարեկան հրդեհի արկածից հասոյթ տուած է 35,000,000
Ընկերութիւնը կ՚ապահովագրէ ամէն տեսակ կալուածներ, կահ կարասի և ապրանք
Վճարումնք ամենայն կանոնաւորութեամբ և ... առանց որ եւ իցէ ՍԵՂԴՔի կը ...
Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնել ... հրդեհի բաժնի մասին
Դպրոց առ. Ընդհանուր գործակալ ... Եղիա
726 Պահէք Գաբու, Մէյտան ...

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՐԱՐԷԿ)
ՄՈՐԻՒ ՁԿԵՆ ՉԱՌՆՏ ԻՒՂ,
Լիովին ոչ շաղ և սպասող
Գաստրոֆոսֆորական ՍԿՕՏԻ և ԿՈՔԻՆԻ
ի Նիւ-Եորք։
Կաթին չափ անորժահամ է
Մորթ. ծկան հուտ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպոֆոսֆիտներու յատկութիւններն ալ ունի
Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճղղածութիւնը
Բժիշկներէն ընդունուած է ախորժ համառ հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.
Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԻՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԻՐԵԼ

Երեք ասաղով չիշը 30 դրուշ, — երեք տասդրով ½ չիշը 15 դրուշ։ Երկու ասաղ չիշը 18 դրուշ։ Մէկ ասաղով չիշը 12։ Մասնիկ և պէտք օրի չիշը 12 դրուշ։

ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԻ ԸՆԿ
Մարսիլիայէ և Պարսկաստան կանոնաւորապէս ընթացող
Սկսեալ չորեքշաբթի ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Մարտ 12ին (Ք. Ե.), Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն Նաւուղէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
1054 Մոմհանէ փողոց Թ. 108

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու
1895 Փետրվար 13 (Հ. Տ.) երկուշաբթիէն սկսեալ
ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ. 24 Խառն Առտ.	Թ. 4 Ճամբ. Առտ.	Թ. 6 Ճամբ. Առտ.	Թ. 26 Խառն. Իրկն.	Թ. 8 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 10 Ճամբ. Իրկն.
		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ	մկնմ.	12 20	2 30	4 10	8 5	10 30	11 30
Հայտար Փաշա	ժմնմ.	12 45	2 55	4 35	8 30	10 55	11 55
	մկնմ.	1 5	3 4	4 46	8 45	11 5	12 5
Քըզըլ-Թօպրաք		— —	3 11	4 53	8 55	11 12	12 12
Ֆէնէրբահչէ	»	— —	3 15	4 57	9 —	11 17	12 17
Կէօզ-Թէփէ	»	— —	3 20	5 2	9 6	11 22	12 22
Էրէնքէօյ	»	1 23	3 26	5 8	9 12	11 29	12 29
Պօսթանճը	»	1 32	3 35	5 16	9 22	11 37	12 37
Մալթէփէ	»	1 45	3 49	5 28	9 37	11 49	12 49
Բարթալ	»	2 1	4 2	5 42	9 54	12 2	1 2
Բէյնտիք	ժմնմ.	2 12	4 10	5 50	10 5	12 10	1 10
	մկնմ.	2 20			10 16		
Թուզլա	»	2 42			10 41		
Կէյվէ	»	3 6			11 7		
Տիլ-Իսքէլէսի	»	— —			11 33		
Թավշանճիլ	»	3 38			11 44		
Հերէքէ	»	3 55			12 3		
Եարբաճա	»	—			12 25		
Թիւթիւն-Զիֆթլիք	»	4 29			12 41		
Տէրինճէ	»	4 40			12 53		
Իզմիտ	ժմնմ.	4 53			1 10		
	մկնմ.	5 11			—		
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	»	5 48					
Սաբանճա	»	6 18					
Ատա-Բազար	»	6 44					
Կէյվէ	»	7 36					
Աք-Հիսար	»	8 1					
Մէքէճէ	»	8 35					
Լէփքէ	»	9 5					
Վէզիր-Խան	»	9 43					
Պիլէճիք	ժմնմ.	10 24					
	մկնմ.	10 34					
Քարաքէօյ	»	11 44					
Պօզիւք	»	12 22					
Ին-Էօնիւ	»	1 8					
Զուբտուր-Հիսար	»	1 37					
Էսկի-Շէհէր	ժմնմ.	2 15					
		իրկն					

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ. 1 Ճամբ. Առտ.	Թ. 3 Ճամբ. Առտ.	Թ. 21 Խառն Առտ.	Թ. 5 Ճամբ. Առտ.	Թ. 7 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 23 Խառն Առտ.
		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Էսկի-Շէհէր	մկնմ.						11 —
Զուբտուր-Հիսար	»						11 39
Ին-Էօնիւ	»						12 13
Պօզիւք	»						12 47
Քարաքէօյ	»						1 21
Պիլէճիք	ժմնմ.						2 11
	մկնմ.						2 21
Վէզիր-Խան	»						2 58
Լէփքէ	»						3 37
Մէքէճէ	»						4 11
Աք-Հիսար	»						4 39
Կէյվէ	»						5 5
Ատա-Բազար	»						6 1
Սաբանճա	»						6 19
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	»						6 47
Իզմիտ	ժմնմ.				—		7 24
	մկնմ.				12 5		7 39
Տէրինճէ	»				12 24		7 56
Թիւթիւն-Զիֆթլիք	»				12 35		8 6
Եարբաճա	»				12 51		— —
Հերէքէ	»				1 21		8 43
Թաֆշանճիլ	»				1 35		8 55
Տիլ-Իսքէլէսի	»				1 46		— —
Կէյվէ	»				2 17		9 31
Թուզլա	»				2 41		9 53
	ժմնմ.	—	—	—	3 4	—	10 15
Բէյնտիք	մկն	11 53	1 50		3 14	5 33	8 — 10 25
Գարթալ	»	12 3	2 —		3 29	5 43	8 13 10 41
Մալթէփէ	»	12 16	2 14		3 48	5 57	8 29 11 —
Պօսթանճը	»	12 27	2 26		4 2	6 9	8 41 11 15
Էրէնքէօյ	»	12 37	2 37		4 16	6 20	8 51 11 27
Կէօզ-Թէփէ	»	12 41	2 41		4 20	6 24	8 55 — —
Ֆէնէրբահչէ	»	12 46	2 46		4 25	6 29	9 2 11 38
Գըզըլ-Թօփրաք	»	12 50	2 50		4 29	6 33	9 6 — —
Հայտար-Փաշա	ժմնմ.	12 56	2 56		4 37	6 39	9 12 11 47
	մկնմ.	1 5	3 5		4 50	6 50	9 20 12 5
Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմնմ.	1 30	3 30		5 15	7 15	9 45 12 30
							իրկն.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ ԷՆԿԻԻՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 122 Խառն Առտ.
		Ժ. Վ.
Էսկի-Շէհէր	մկն.	1 —
Սպ-Բունար	»	1 49
Այրիօ-Բէյ	»	2 35
Պէյլեկ-ոխլը	»	3 23
Սարը-քէօյ	»	4 38
Պիշէր	»	5 35
Սաղլար	»	6 20
Պէյլիք-քէօրրիւ	»	7 —
Բօլատլը	»	7 55
Մալի քէօյ	»	9 17
Սրնճան-քէօյ	»	10 19
Էնկիւրիւ	ժմն.	11 12
		իրկն.

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 121 Խառն Առտ.
		Ժ. Վ.
Էնկիւրիւ	մկն.	2 10
Սրնճան-քէօյ	»	3 6
Մալի քէօյ	»	4 20
Բօլատլը	»	5 59
Պէյլիք-քէօրրիւ	»	6 51
Սաղլար	»	7 23
Պիշէր	»	8 8
Սարը-քէօյ	»	9 13
Պէյլեկ-ոխլը	»	10 20
Այրիօ-քէօյ	»	11 16
Սպ-Բունար	»	11 54
Էսկի-Շէհէր	ժմն.	12 41
		իրկն.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ ՔԷՕԹԱՀԷԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 222 Խառն Առտ.
		Ժ. Վ.
Էսկի-Շէհէր	մկն.	2 —
Կէօքճէ քըսրը	»	3 8
Սապոնճը քընար	»	4 20
Ալահոտ	»	5 37
Քէօթահէա	ժմն.	6 7

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 221 Խառն Առտ.
		Ժ. Վ.
Քէօթահէա	մկն.	7 20
Ալահոտ	»	8 5
Սապոնճը քընար	»	9 17
Կէօքճէ քըսրը	»	10 21
Էսկի-Շէհէր	ժմն.	11 27